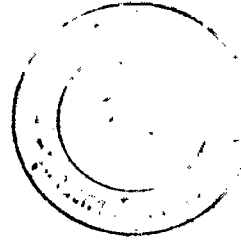

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

การบริหารโรงเรียน

การบริหารโรงเรียน คือศิลปะของครูใหญ่ในการทำงานร่วมกับครูและนักเรียน เพื่อให้งานบังเกิดผลสำเร็จในแนวทางที่พึงประสงค์ เป็นไปอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ¹ เกரியง เอี่ยมสกุล ได้เสนอแนะลักษณะและวิธีการไว้ว่า ครูใหญ่จะต้องคำนึงว่าบุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่ายมีส่วนช่วยให้โรงเรียนมีความเจริญก้าวหน้า ครูใหญ่จะต้องกระจายงานหรือหน้าที่ให้ผู้อื่นรับผิดชอบด้วย การมอบหมายงานจะต้องให้ตรงกับความสามารถของผู้รับ มีการวางแผนงานหรือวางโครงการปฏิบัติงานให้แน่นอน มีการตรวจสอบผลงานและประเมินผลงานอยู่เสมอ² สำหรับ ภิญโญ สาคร³ เสนอแนะว่าควรดำเนินการเป็นขั้นตอน คือ กำหนดเป้าหมายของโรงเรียน รวบรวมปริมาณงาน ศึกษาและแยกประเภทของงาน กำหนดหน่วยงานย่อย จัดสายบังคับบัญชา กำหนดตัวบุคคลผู้ทำงาน จัดสถานที่และอุปกรณ์ในการทำงาน และในขั้นสุดท้ายควรมีการประชุมชี้แจงให้ทุกคนเข้าใจในโครงสร้างของงาน เพื่อความเข้าใจหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง³

¹ฉวีวรรณ มหาทรัพย์, "หลักการบริหารงาน," ใน คู่มือครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา, กรมสามัญศึกษา, รวบรวม (กรุงเทพมหานคร : องค์การสภาของครูสภา, 2516), หน้า 1.

²เกரியง เอี่ยมสกุล, โรงเรียนประถมศึกษาภาคปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ 2. (พระนคร : โรงเรียนการช่างวุฒิสึกษา แผนกการพิมพ์, 2511), หน้า 23 - 24.

³ภิญโญ สาคร, หลักบริหารการศึกษา, หน้า 353 - 354.

การบริหารงานวิชาการ

พัฒนา ภาสบุตร ได้กล่าวถึงงานวิชาการไว้ว่า "เป็นงานที่จะต้องทำเพื่อ
 คำเนินการสอนในโรงเรียนให้เกิดผลดีแก่นักเรียน ให้นักเรียนได้เรียนรู้และได้ -
 ประสบการณ์ต่าง ๆ ตามที่ได้ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ของแต่ละวิชาในหลักสูตร" ¹
 ส่วน จรินทร์ นาคศรีอาภรณ์ ให้ความเห็นว่า "งานวิชาการก็คือความพยายามทั้งหมด
 ที่ผู้บริหารและคณะครูช่วยกันปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและตรง -
 เป้าหมายที่สุด" ² (บุญใหญ่ สาคร กล่าวถึงการบริหารวิชาการว่า "เป็นการบริหาร
 กิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการสอนนักเรียน
 ให้ได้ผลดีที่สุด ได้แก่ การกระตุ้นเตือน สนับสนุน ให้กำลังใจ และแนะนำครูรายบุคคล
 ในโรงเรียน ให้ทำการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลดีแก่นักเรียน" ³
 เช่นเดียวกับ บัณฑิต พิฤกษ์วัน กล่าวถึงงานวิชาการว่า เป็นงานหลักของโรงเรียน
 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ตลอดจนกิจกรรมและการวัดผลการศึกษาหรือ -
 การเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติ" ⁴

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ คือศิลปะในการทำงาน
 ร่วมกันทุกด้านของบุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้การศึกษายังเกิดผลสำเร็จเป็นไปอย่าง -
 ประหยัดและมีประสิทธิภาพ

¹พัฒนา ภาสบุตร, "การบริหารงานด้านวิชาการ," ใน การอบรมครูใหญ่
โรงเรียนประถมศึกษาที่ปรับปรุงมาตรฐานทางวิชาการ, กรมสามัญศึกษา, ผู้รวบรวม
 (พระนคร : กรมสามัญศึกษา, 2512), หน้า 191.

²จรินทร์ นาคศรีอาภรณ์, "การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสาธิต
 ระดับประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชา
 ประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 36.

³บุญใหญ่ สาคร, หลักบริหารการศึกษา, หน้า 252, 365. 11

⁴บัณฑิต พิฤกษ์วัน, การประถมศึกษา, หน้า 155.

วิธีการบริหารงานวิชาการนั้น-ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์ ได้ให้ความเห็น
 พอสรุปได้ว่า วิธีบริหารวิชาการนิยมการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้แก่
 ผู้ทำหน้าที่งานวิชาการอย่างเต็มที่ เพื่อให้มีเสรีภาพทางวิชาการ (Academic
 freedom) อันเป็นผลให้เกิดความรู้และวิธีการใหม่ ๆ ทำให้องค์การบริหารหรือ
 โรงเรียนก้าวหน้าต่อไปโดยไม่หยุดยั้ง แต่ขณะเดียวกันผู้บริหารซึ่งต้องรับผิดชอบ
 ทุกสิ่งทุกอย่างในองค์การจะยังคงมีอำนาจในการตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้¹
 ในการบริหารวิชาการนี้ ภิญโญ สาคร ได้กล่าวถึงวิธีการบริหาร ว่า

ครูใหญ่หรือผู้บริหารการศึกษาโดยทั่วไปควรกระจายอำนาจ (share the
 authority) และความรับผิดชอบ (responsibility) ไปให้ครูทุกคน
 ความเป็นผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอยู่ที่ความสามารถที่จะชักคนอื่นให้ทำงาน
 โดยไม่ต้องใช้วิธีบีบบังคับหรือขู่เข็ญ และอยู่ที่เทคนิคในการที่จะกระตุ้นเตือน
 (motivate) ให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอนนักเรียนทุกคนขยันขันแข็ง
 และทำงานอย่างเต็มที่และอดทน²

หน้าที่และความรับผิดชอบของครูใหญ่เกี่ยวกับงานวิชาการ

X ครูใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบในงานวิชาการของโรงเรียน ตั้งแต่การวางแผน
 การควบคุมดูแล และการประเมินผล ครูใหญ่จะต้องเป็นผู้มีความรู้ในหลักเบื้องต้น
 ของวิชาการที่สอนในโรงเรียน สามารถตรวจตราและให้คำแนะนำแก่ครูในโรงเรียนได้
 จากการกำหนดตำแหน่งครูใหญ่ในบัญชีมาตรฐานกำหนดตำแหน่งข้าราชการครู ได้ -
 กล่าวถึงลักษณะงานวิชาการที่ครูใหญ่ต้องปฏิบัติ พอสรุปได้ดังนี้คือ การกำหนดแผนงาน
 โรงเรียนด้านวิชาการ มอบหมายให้ครูอาจารย์ ผู้ช่วยครูใหญ่และเจ้าหน้าที่อื่นปฏิบัติ

002800

¹ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์, "การบริหารงานด้านวิชาการ," ใน เอกสาร
 ประกอบการสัมมนาเรื่องการบริหารการศึกษาและประชากรศึกษา, วิทยาลัย
 วิชาการศึกษา มหาสารคาม, ผู้รวบรวม (มหาสารคาม : วิทยาลัยวิชาการศึกษา
 มหาสารคาม, 2517), หน้า 45. (อัครสำเนา)

²ภิญโญ สาคร, หลักบริหารการศึกษา, หน้า 232.

ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ติดตามผล ตรวจสอบและแนะนำการดำเนินงาน ให้เป็นไปตามแผน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้เป็นผลดีต่อการเรียนการสอน นิเทศ - การสอนและการทำงานของครู ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ¹

วิจิตร ศรีสอาน กล่าวว่าคุณบริหารการศึกษาจะต้องรับผิดชอบงานวิชาการ

8 ประการ คือ

1. การพัฒนาจุดมุ่งหมาย เป้าหมายและนโยบายของโรงเรียน เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการสอน
2. การจัดวางตัวบุคลากร เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ได้บรรลุจุดมุ่งหมายของ - การศึกษาของโรงเรียน
3. การจัดสรรเวลาและสถานที่เพื่อประโยชน์ในการสอน
4. การจัดหาและใช้วัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่เพื่อให้ได้ประโยชน์ของ การศึกษาสูงสุด
5. การส่งเสริมการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนบรรลุเป้าหมาย
6. การจัดโปรแกรมการอบรมเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
7. การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อประโยชน์ ทางด้านการศึกษา
8. การประเมินความต้องการของโรงเรียน ²

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹"บัญชีมาตรฐานกำหนดตำแหน่งข้าราชการครู," ใน บันทึกการนิเทศ การศึกษา 2519, กรมสามัญศึกษา, ผู้รวบรวม (กรุงเทพมหานคร : กรมสามัญศึกษา, 2518), หน้า 63.

²วิจิตร ศรีสอาน, "บทบาทของผู้บริหารการศึกษาในการปรับปรุงส่งเสริม งานวิชาการ," ใน สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, วิทยุโทษาทร, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 6.

ปฏิญญา สาร ใ้กล่าวถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ

ดังนี้

1. วางโครงการดำเนินงานของโรงเรียน
2. จัดทำโครงการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรและปรับปรุงให้ใช้ได้อยู่เสมอ
3. แนะนำควบคุมการสอนของครูให้ดำเนินไปตามโครงการสอน
4. จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมการเรียนการสอน
5. ดำเนินการวัดผลการศึกษาให้ถูกต้องตามระเบียบและหลักการวัดผล
6. สนับสนุนให้มีการค้นคว้าทดลองปรับปรุงวิธีการสอนให้ดีขึ้น
7. จัดให้มีการประชุมอบรมครูในโรงเรียน
8. รับผิดชอบควบคุมงานในฝ่ายวิชาการให้เป็นไปตามเป้าหมายแผนงาน

ของโรงเรียน

9. วางแผนด้านวิชาการ ร่วมมือกับหัวหน้าหมวดและฝ่ายต่าง ๆ
10. เป็นที่ปรึกษาของเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในสายงานด้านวิชาการ
11. ตรวจสอบและวัดผลงานด้านวิชาการโดยอาศัยรายงานจากหมวดต่าง ๆ
12. รายงานผล เสนอแนะความคิดเห็นต่อครูใหญ่เกี่ยวกับงานวิชาการ ¹

เอกวิทย์ ฅ ถกลาง กล่าวว่างานบริหารด้านวิชาการของโรงเรียน ได้แก่

"การควบคุมดูแลหลักสูตร การสอน อุปกรณ์การสอน การจัดแบบเรียน คู่มือครู การจัดชั้นเรียน การจัดครูเขาสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกอบรมครูประจำการ การเผยแพร่วิชาการ การวัดผลการศึกษา การวิจัย ค้นคว้า การประเมินมาตรฐานโรงเรียนเพื่อปรับปรุงโรงเรียน ตลอดจนการ - ตรวจสอบและนิเทศการศึกษาแก่โรงเรียน ²

¹ปฏิญญา สาร, หลักบริหารการศึกษา, หน้า 346.

²เอกวิทย์ ฅ ถกลาง, "การบริหารงานวิชาการ," ใน รายงานการประชุม ผู้ตรวจการศึกษาและศึกษาธิการจังหวัด, สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ, ผู้รวบรวม (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ, 2516), หน้า 113.

ชำระ บัณฑิต ก็มีความเห็นสอดคล้องกับ เอกวิทย์ ณ ถลาง ก็ได้เน้น
การประเมินผลการทำงานว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานคณาธิการในโรงเรียน
การประเมินผลนั้นต้องจัดให้มีการวัดผลงานด้านต่าง ๆ ทุกด้าน เพื่อพิจารณาหาทาง
ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ วัดผลในด้านการพัฒนาของเด็กเพื่อพิจารณาว่าการให้ -
การศึกษา การปกครองและการอบรมที่นำไปนั้นบังเกิดผลดีแก่เด็กเพียงใด เป็นไปตาม
ความมุ่งหมายหรือไม่ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป รวมทั้งการ -
วัดผลในด้านการเจริญก้าวหน้าของครูและเจ้าหน้าที่อื่นในโรงเรียน ¹

สุจริต เพียรชอบ ได้กล่าวถึงหน้าที่ของครูใหญ่เกี่ยวกับงานวิชาการ พอสรุปได้
ดังนี้

1. การปฐมนิเทศครูใหม่
2. การจัดประชุมครูก่อนเปิดภาคเรียน
3. การสังเกตการสอนในชั้นเรียน
4. การให้ครูไปเยี่ยมชั้นเรียนอื่น ๆ
5. การจัดให้มีการสาธิตการสอน
6. การให้คำปรึกษาหารือ
7. การจัดให้มีการประชุมสัมมนาแบบต่าง ๆ
8. การจัดหาหนังสือที่มีคุณค่าทางการศึกษาและส่งเสริมให้ครูได้อ่านหนังสือนั้น
9. การจัดบริการโสตทัศนศึกษาให้ครูเป็นอย่างดี
10. การแนะนำและสนับสนุนให้ครูเป็นสมาชิกสมาคมวิชาการต่าง ๆ และ
ให้ครูได้ศึกษาต่อ ²

¹ชำระ บัณฑิต, หลักการศึกษ (พระนคร : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2506),
หน้า 51.

²สุจริต เพียรชอบ, เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาหลักการนิเทศการสอน
(กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512), หน้า 2 - 3.
(อัครสำเนา)

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดข้างต้นนั้น พอสรุปหน้าที่และความรับผิดชอบของ ครูใหญ่เกี่ยวกับงานวิชาการได้ 5 หมวด ดังนี้

1. หลักสูตรและวัสดุประกอบหลักสูตร
2. การจัดการเรียนการสอน
3. การวัดและการประเมินผลการศึกษา ;
4. การนิเทศการศึกษา
5. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

หลักสูตรและวัสดุประกอบหลักสูตร

หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของครูใหญ่ก็คือการควบคุมและดำเนินการสอน ให้เป็นไปตามหลักสูตร ครูใหญ่จึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ใช้สอน ในโรงเรียนของตน รวมทั้งวัสดุประกอบหลักสูตรอีกด้วย

ในด้านความหมายของหลักสูตร ได้มีนักการศึกษาหลายท่านอธิบายไว้ กล่าวคือ สุมิตร คุณานุกร ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า "หลักสูตรหมายถึง ประมวลกิจกรรมและประสบการณ์ที่มีอยู่ทั้งในและนอกหลักสูตรซึ่งโรงเรียนจัดขึ้น" ¹ ภิญโญ สาทร ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า "หลักสูตรหมายถึงบรรดาประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียนตามระดับชั้น ตามความต้องการของนักเรียน ตามวัยของนักเรียน ตามความสนใจของนักเรียน และตามความต้องการของสังคม ทั้งนี้รวมทั้งที่จัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกเวลาเรียนตามปกติในโรงเรียน" ² บันลือ พุกกะวัน กล่าววว่า "หลักสูตรคือกิจกรรมและประสบการณ์ที่ทางโรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนแต่ละระดับ แต่ละชั้นตามระยะเวลาที่กำหนด" ³ นอกจากนี้ สุน อมรวีวัฒน์ ได้สรุป

¹สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ กฤษฎาการพิมพ์, 2518), หน้า 2.

²ภิญโญ สาทร, หลักบริหารการศึกษา, หน้า 236.

³บันลือ พุกกะวัน, การประถมศึกษา, หน้า 86.

ความหมายของหลักสูตรว่า "หลักสูตรคือแนวกำหนดประสบการณ์ทั้งหมดที่มีมุ่งหมายให้นักเรียนได้รับจากการศึกษา ทั้งในแง่วิชาการและพัฒนาการทุกด้าน ครอบคลุมถึงการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและวิธีการฝึกฝนอบรมเด็กในชั้นเรียน" ¹

บอบบิท (Bobbitt) มีความเห็นว่า "หลักสูตรหมายถึงประมวลประสบการณ์ทั้งหมดที่ครูสอนให้แก่นักเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการดำรงชีวิตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ในอนาคต" ² ส่วน เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า "หลักสูตรหมายถึงความพยายามทั้งหมดของโรงเรียนที่จะก่อให้เกิดผลการเรียนที่โรงเรียนพึงปรารถนา ทั้งในสถานการณ์ภายในและภายนอกโรงเรียน" ³

จากความหมายของหลักสูตรที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า หลักสูตร คือ แนวกำหนดประสบการณ์และกิจกรรมที่โรงเรียนจะต้องจัดให้แก่ผู้เรียน ตามระดับชั้นตามระยะเวลาที่กำหนด ทั้งในเวลาเรียนตามปกติและนอกเวลาเรียน

¹สุมน อมรวิวัฒน์, "คำตามคำตอบบางข้อเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา," ใน หลักสูตรและการสอนระดับประถมศึกษา, แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ผู้รวบรวม (กรุงเทพมหานคร : แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, [ม.ป.ป.]), หน้า 6.

²Franklin Bobbit, The Curriculum (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1974), p. 4.

³Galen Saylor and William M. Alexander, Curriculum Planning for Better Teaching and Learning (New York : Rinehart and Company, 1957), p. 4.

การจัดการเรียนการสอน

งานหลักของโรงเรียนคือการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน หน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนก็คือการจัดอำนวยการเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายของการศึกษา การจัดการเรียนการสอนเป็นงานที่มีขอบเขตกว้างซึ่งได้แก่ การจัดโรงเรียนและบรรยากาศในโรงเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดนักเรียนหรือการจัดชั้นเรียน การจัดตารางสอน การดำเนินการสอน การควบคุมดูแลการสอน การสอนซ่อมเสริม ตลอดจนการบริการงานสอน ซึ่ง ฉวีวรรณ มหาทัฬหี ไคกล่าวถึงหน้าที่ของครูใหญ่ที่จะต้องจัดทำเกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียนว่า ครูใหญ่จะต้องประชุมครูในโรงเรียนก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อชี้แจงโครงการของโรงเรียนที่วางไว้และกำหนดครูปฏิบัติงานที่จะทำในปีการศึกษาใหม่ วางโครงการปฏิบัติงานระหว่างปีรวมกัน จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน เตรียมเอกสาร แบบฟอร์มต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งที่ครูต้องใช้เป็นคู่มือในการสอน¹ นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้วครูใหญ่ควรจะทำอุปกรณ์การสอนและจัดตั้งศูนย์อุปกรณ์การสอนเพื่อเก็บรักษาอุปกรณ์การสอนที่ครูผลิตขึ้นและที่จัดทำมา รวมทั้งให้บริการแก่ครูในโรงเรียน

งานบริการสื่อการสอน

ในปัจจุบันนี้ โรงเรียนประถมศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการใช้อุปกรณ์การสอนหรือที่เรียกกันว่าสื่อการสอน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือการขาดแคลนสื่อการสอน ซึ่งเป็นปัญหาที่มีมานานและไม่ที่สิ้นสุด ทางแก้ปัญหาคงกล่าวนี้ไม่อาจจะกระทำใ้ได้ด้วยการใช้งบประมาณจำนวนน้อยที่โรงเรียนได้รับประจำปีเท่านั้น เป็เรื่อง กุมุท เสนอแนะว่า โรงเรียนควรจัดตั้งหน่วยบริการสื่อการสอนขึ้นในโรงเรียนหรือร่วมกับกลุ่มโรงเรียน โดยมีหลักการใหญ่ ๆ พอสรุปได้ดังนี้

¹ฉวีวรรณ มหาทัฬหี, "หลักการบริหารงาน," ใน คู่มือครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา, หน้า 3.

1. บริการแบบทองสมุก ได้แก่การจัดหา เก็บ บำรุงรักษาและให้ยืม
สื่อการสอน
2. บริการทางเทคนิค ได้แก่การให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือในการใช้
เครื่องมือโสตทัศนศึกษาต่าง ๆ
3. บริการด้านการผลิต ได้แก่การสร้างอุปกรณ์การสอนตามความต้องการ
ของครู หรือเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนสร้างอุปกรณ์ด้วยตนเองโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ใน -
หน่วยงานนี้
4. บริการด้านคำแนะนำ ทำในรูปของการให้คำแนะนำรายบุคคล หรือ
อบรมครูประจำการในด้านการผลิตและการใช้อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ¹

การวัดและการประเมินผลการศึกษา

การวัดผลการศึกษาคือการเก็บข้อมูลความจริงเกี่ยวกับการเรียนการสอน
ส่วนการประเมินผลการศึกษาเป็นการนำผลการวัดหลาย ๆ ครั้ง หลาย ๆ ด้านมา -
ประเมินเพื่อพิจารณาตัดสินอย่างใดอย่างหนึ่ง ² บันลือ พฤษะวัน กล่าวว่ "การ
วัดผลการศึกษาเป็นเรื่องของการใช้เครื่องมือในการทดสอบ และเชื่อกันว่าการทดสอบ
ซึ่งเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งของการวัดผลใช้ได้ผลดีที่จะสามารถบอกปริมาณความรู้ความ -
เข้าใจได้ค่อนข้างจะเที่ยงตรงกว่าวิธีการอื่น ๆ" และกล่าวถึงการประเมินผลการศึกษา
ว่า "หมายถึงการกะ การตีค่า การตีราคาของสิ่งที่ประเมิน โดยอาศัยหลักการทาง -
สถิติตัวเลขต่าง ๆ ... เพื่อพิจารณาว่าเป็นอย่างไร" ³ ไพศาล หวังพานิช สรุปว่า
"การวัดผล (Measurement) หมายถึงกระบวนการกำหนด หา จำนวน ปริมาณของ

¹ เปรื่อง กุมุท, "หน่วยบริการสื่อการสอนในโรงเรียน," ใน เอกสารการ
อบรมผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ มหา -
วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ผู้รวบรวม (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519), หน้า 16 - 17. (อัครสำเนา)

² กรรณิการ์ นิรันดร, "การประเมินผลการสอน," ใน คู่มือครูใหญ่โรงเรียน
ประถมศึกษา, หน้า 58.

³ บันลือ พฤษะวัน, การประถมศึกษา, หน้า 200.

สิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยอาศัยเครื่องมือเป็นหลักในการวัด" และ "การประเมินผล (Evaluation) หมายถึงกระบวนการที่ราคา ลงสรุป หรือวินิจฉัยสิ่งหนึ่งสิ่งใด อย่างมีหลักเกณฑ์" ¹

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การวัดผลคือการใช้เครื่องมือหาจำนวน หรือหาปริมาณความรู้ของนักเรียนที่ได้รับจากการเรียนการสอน และการประเมินผล คือการตีราคาหรือวินิจฉัยจากผลการวัดนั่นเอง

การประเมินผลการเรียนเป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นกระบวนการ พัฒนาการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนจะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นถ้าครูผู้มี หน้าที่เกี่ยวข้องจะไตร่ตรองและปฏิบัติการดังต่อไปนี้

1. กำหนดและศึกษาวัตถุประสงค์การเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ในรูปของพฤติกรรม ที่วัดได้
 2. ประเมินผลทั้งสามระยะ คือ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และเมื่อจบสิ้น การเรียนการสอน
 3. ครูต้องเข้าใจว่ารูปแบบของการประเมินผลนั้นขึ้นอยู่กับจุดประสงค์
 4. ครูต้องเข้าใจว่าจุดประสงค์ในการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและ แผนการสอนนั้นเป็นตัว เกณฑ์ที่สำคัญที่จะตัดสินว่านักเรียนมีสัมฤทธิ์ผลตามหลักสูตรหรือไม่ ²
- องค์ประกอบของการประเมินผล ได้แก่ มาตรฐาน การวัดผล และการตัดสิน ดังนั้นการประเมินผลการศึกษาที่ดี จำเป็นต้องดำเนินการดังนี้คือ กำหนดวัตถุประสงค์

¹ไพศาล หวังพานิช, "กระบวนการประเมินผลการศึกษา," ใน พัฒนาวิวัฒนาการ 11, ภาควิชาวิวัฒนาการการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2518), หน้า 20.

²กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, คู่มือการใช้หลักสูตร ประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (กรุงเทพมหานคร : องค์การการค้าของคุรุสภา, 2520), หน้า 14 - 15.

กำหนดเครื่องมือในการวัด สร้างเครื่องมือ การสอบวัด และการประเมินผล ¹

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลในปัจจุบันนี้มีอยู่ 10 ประเภท คือ

1. การทดสอบ (test)
2. การจัดอันดับคุณภาพ (rating scale)
3. แบบสอบถามและแบบสำรวจต่าง ๆ (questionnaire and check list)
4. การสังเกต (observation)
5. การสัมภาษณ์ (interview)
6. การบันทึกย่อและระเบียบสะสม (anecdotal record and cumulative record)
7. สังคมมิติ (sociometry)
8. การให้ปฏิบัติและการนำไปใช้ (situational test)
9. การศึกษารายบุคคล (case study)
10. การให้สร้างจินตนาการ (projective technique) ²

การนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาคืองานที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการบริหารการศึกษา กมล คีรुकมล ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า "คือแผนงานที่จัดขึ้นเพื่อปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอน" ³ ส่วน สุภากร ราชากรกิจ อธิบายว่า

¹ไพศาล หวังพาณิชย์, "กระบวนการประเมินผลการศึกษา," พัฒนาวิวัฒนาการ 11, หน้า 21 - 24.

²ชวาล แพรัตกุล, เทคนิคการวัดผล (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2516), หน้า 88 - 109.

³กมล คีรुकมล, "การนิเทศการศึกษา," ใน คู่มือครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา, หน้า 94.

"การนิเทศตามแนวความคิดใหม่หมายถึง ความพยายามที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษา มีคุณภาพทั้งการเรียนและการสอน" ¹ สาย ภาณุรัตน์ มีความเห็นว่า "การนิเทศ - การศึกษาหมายถึง ความพยายามอย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่าง ที่จะช่วยให้การศึกษา บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้" ² พันธุ์ หันนาคินทร์ ให้ความหมายว่า "การนิเทศการศึกษา มีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ที่การปรับปรุงส่งเสริมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การนิเทศ - การศึกษามีโครงการบังคับหรือจับผิด แต่เป็นการช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกัน ดังนั้น การนิเทศการศึกษาจึงต้องตั้งอยู่บนรากฐานมนุษยสัมพันธ์อันดี" ³ ประชุมสุข อ้าวอ้าวรุ่ง กล่าวว่ "การนิเทศการศึกษาหมายถึง การรวมคำกริยาเข้าด้วยกันคือ ช่วย + ให้คำปรึกษา + ฝึกฝน + เตรียมงาน + ควบคุม + ให้บริการ + สนับสนุน + ช่วย ทางวิชาการ + ร่วมรับผิดชอบ + นำ + ประสานงาน + จัดการ" ⁴

ส่วนนักการศึกษาต่างประเทศได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ หลายลักษณะ กล่าวคือ กูต (Good) ให้ความหมายว่า

การนิเทศการศึกษา (Supervision) หมายถึงความพยายามทุกชนิด ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา ในการ แนะนำครูหรือผู้อื่นที่ทำงานเกี่ยวกับการศึกษา ให้รู้วิธีปรับปรุงการสอนหรือ

¹สุภากร ราชากรกิจ, "การนิเทศการสอน," ใน หลักสูตรและการสอน ระดับประถมศึกษา, หน้า 75.

²สาย ภาณุรัตน์, คู่มือนิเทศการศึกษา (พระนคร : วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, 2511), หน้า 11 - 13.

³พันธุ์ หันนาคินทร์, หลักการบริหารโรงเรียน, หน้า 72.

⁴ประชุมสุข อ้าวอ้าวรุ่ง, "ปรัชญาอันเป็นรากฐานของการนิเทศการศึกษา," ใน เอกสารประกอบคำบรรยายการประชุมนิเทศศึกษานีเทศก์ใหม่ 2505, กรมสามัญศึกษา, ผู้รวบรวม (พระนคร : โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2506), หน้า 34.

การให้การศึกษ การนิเทศการศึกษาช่วยให้เกิดความงอกงามในวิชาชีพ
ทางการศึกษา (professional growth) ช่วยพัฒนาครู (development of
teachers) ช่วยในการเลือกและการปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา
(selection and revision of educational objective), ช่วย
ปรับปรุงเนื้อหาของการสอน (materials of instruction) ช่วยปรับปรุง
วิธีสอน (methods of teaching) ช่วยปรับปรุงการประเมินผลการสอน
(evaluation of instruction) ¹

เบอร์ตัน และบรัคเนอร์ (Burton and Brueckner) กล่าวว่า
"การนิเทศการศึกษาคือ เทคนิคของผู้เชี่ยวชาญในอันที่จะให้บริการเกี่ยวกับการ
ปรับปรุงการเรียนการสอน โดยอาศัยความร่วมมือกันระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ
การศึกษาทุกฝ่าย ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญงอกงามและพัฒนาการแก่เด็ก" ²
ส่วน วิลเลียมส์ (Wiles) สรุปว่า "การนิเทศการศึกษาคือ การช่วยเหลือให้สภาพการเรียน
การสอนพัฒนาไปในแนวทางที่ดี" ³

จากความคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น สรุปได้ว่า การ -
นิเทศการศึกษา หมายถึงกระบวนการให้บริการและช่วยเหลือให้การดำเนินการเรียน
การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

¹Cater V. Good, Dictionary of Education (New York :
McGraw-Hill, 1959), p. 539.

²William H. Burton and Leo Brueckner, Supervision :
A Social Process (New York : Appleton Century Crofts, 1955), p. 11.

³Kimball Wiles, Supervision for Better Schools (New York :
Prentice-Hall, 1950), p. 35.

ความมุ่งหมายในการนิเทศการศึกษา

สุจริต เพียรชอบ โค้กล่าวถึงความมุ่งหมายในการนิเทศการศึกษาของ
ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งสรุปได้ว่า

1. เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจถึงปัญหาต่าง ๆ ของเด็กที่กำลังสอนอยู่ และพยายาม
ให้ครูเห็นและเข้าใจอย่างชัดเจนว่าเด็กในวัยนั้น ๆ มีลักษณะ พฤติกรรมและความ -
ต้องการอย่างไร

2. เพื่อช่วยให้ครูทราบถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน ทราบจุดอ่อน
ในการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร และช่วยให้ครูวางแผนการสอนให้ -
เหมาะสม เพื่อแก้จุดอ่อนเหล่านั้น

3. เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจกระจ่างแจ่มแจ้งถึงวัตถุประสงค์ในการศึกษาทั่วไป
วัตถุประสงค์เฉพาะของโรงเรียนนั้น ๆ ชั้นนั้น ๆ ตลอดจนปัญหาของโรงเรียนนั้น และ
ช่วยให้ครูดำเนินการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น

4. เพื่อช่วยให้ครูมีลักษณะเป็นผู้นำและเป็นนักประชาธิปไตย

5. เพื่อตรวจและค้นหาความสามารถพิเศษของครูแต่ละคน สำหรับการ -
มอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถและความถนัดนั้น ๆ นอกจากนั้นยังจะได้
สร้างเสริมให้ความสามารถพิเศษนั้น ๆ ให้พัฒนายิ่ง ๆ ขึ้นไปอีกด้วย

6. เพื่อพัฒนาความสามารถในการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. เพื่อสร้างขวัญของครูให้อยู่ในสภาพสูง

8. เพื่อช่วยให้ครูรู้สึกปลอดภัยในการทำงาน

9. เพื่อประเมินผลการเรียนของเด็ก การสอนของครู และหาช่องทางที่จะให้
ผลการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพที่สุดเท่าที่จะทำได้ ¹

¹สุจริต เพียรชอบ, "ครูใหญ่กับการนิเทศการศึกษา," วารสาร
สภาการศึกษาแห่งชาติ, 6 (กรกฎาคม 2515) : 16.

หลักการนิเทศการศึกษา

สุภาพร ราชากรกิจ ได้อธิบายถึงหลักการนิเทศการศึกษาไว้ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายให้แน่นอน
2. ยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงาน
3. เน้นความร่วมมือและความรับผิดชอบร่วมกันของผู้ร่วมงาน
4. ใช้ความรู้ความสามารถและความถนัดของผู้ร่วมงานแต่ละคนให้ -
เป็นประโยชน์มากที่สุด
5. เน้นการช่วยเหลือและส่งเสริมจรรโลงใจ
6. ใช้วิธีประนีประนอมกันในการแก้ปัญหา
7. มีความจริงใจและเห็นอกเห็นใจกัน
8. เป็นกระบวนการที่ต้องทำติดต่อกันไปไม่มีหยุดยั้ง รวมทั้งมีการตรวจสอบ
ผลงานและปรับปรุงงานเสมอ
9. สร้างแรงจูงใจในการทำงาน ¹

กิจกรรมเสริมหลักสูตร

การจัดการเรียนการสอนตามตารางสอนอย่างเดียว ไม่อาจจะส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนได้ครบทุกด้าน ทั้งเนื่องจากความเจริญงอกงามและพัฒนาการบางอย่างของนักเรียนไม่อาจจะสอนได้ด้วยการเรียนในห้องเรียน บุคลิกลักษณะ ความสนใจและความสามารถพิเศษบางอย่างนั้น นักเรียนไม่มีโอกาสได้แสดงออกในชั้นเรียนตามปกติ โรงเรียนจึงควรจะจัดกิจกรรมที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อส่งเสริมบุคลิกลักษณะ ความสนใจและความสามารถพิเศษของนักเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

¹สุภาพร ราชากรกิจ, "การนิเทศการสอน," ใน หลักสูตรและการสอน
ระดับประถมศึกษา, หน้า 77 - 78.

จรินทร์ นาคศรีอาภรณ์ ให้ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่า "คือ กิจกรรมที่จัดขึ้นภายในโรงเรียนนอกเหนือไปจากการเรียนในชั้น เพื่อช่วยให้การเรียน ของนักเรียนดีขึ้น และช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสปรับปรุงตัวเองให้เข้ากับสังคม ทั้งใน ขณะที่อยู่ในโรงเรียนและสังคมภายนอกโรงเรียน" ¹ จรินทร์ สรสิริ กล่าวว่า "กิจกรรมเสริมหลักสูตรคือกิจกรรมที่ไม่ได้จัดไว้ในหลักสูตรและไม่ได้บังคับให้นักเรียนเรียน แต่เราสมัครใจจัดทำขึ้นในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเจริญของเด็กทุกคน" ^๒ เช่นเดียวกับ กอ สวัสดิ์พาณิชย์ สรุปว่า "กิจกรรมเสริมหลักสูตรคืองานที่ครูและนักเรียน จัดขึ้น เพื่อส่งเสริมความเจริญเติบโตของเด็กเพิ่มจากที่บ่งไว้ในหลักสูตร" ³ นัคตา หิรัญรัมย์ มีความเห็นสอดคล้องกับคนอื่น ๆ ว่า "กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมหรือเพิ่มเติมสิ่งที่ยังบกพร่องหรือส่วนที่ ขาดไปในหลักสูตรให้สมบูรณ์ขึ้น" ⁴ สำหรับ ภิญโญ สาร ให้ความหมายว่า "กิจกรรม นักเรียนหมายถึงบรรดากิจกรรมรวมหรือนอกหลักสูตรทั้งหลายที่ให้การศึกษาแก่นักเรียน นอกห้องเรียน" ⁵

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรหมายถึง กิจกรรม ทุกอย่างที่โรงเรียนจัดขึ้นนอกเหนือจากการสอนในชั้นเรียนตามปกติ เพื่อส่งเสริม พัฒนาการทุกคนของผู้เรียน

¹จรินทร์ นาคศรีอาภรณ์, "การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสาธิตระดับ ประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร," หน้า 49.

^๒จรินทร์ สรสิริ, "กิจกรรมเสริมหลักสูตร," วิทยจารย์, 9 (พฤศจิกายน 2503) : 687.

^๓กอ สวัสดิ์พาณิชย์, ประมวลการนิเทศการศึกษา (พระนคร : กรมวิชาการ, 2497), หน้า 11.

^๔นัคตา หิรัญรัมย์, "การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร," ใน คู่มือครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษา, หน้า 77.

^๕ภิญโญ สาร, หลักบริหารการศึกษา, หน้า 208.

ประโยชน์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตร

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ ได้ชี้ให้เห็นความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีกิจกรรม - เสริมหลักสูตรขึ้นในโรงเรียนว่า

1. เพื่อสนองความต้องการทางค่านิยมจิตวิทยา
2. เพื่อดึงเอาความสนใจ ความกระตือรือร้นของเด็กให้ปรากฏออกมา
3. เพื่อให้เด็กได้ใช้เวลาว่างให้เกิดคุณค่าและมีประโยชน์
4. เพื่อสร้างมิตรภาพระหว่างเด็กด้วยกันและระหว่างเด็กกับครู ให้ -

แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

5. เพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำของเด็ก ¹

วิญญู สาทร ได้กล่าวถึงคุณประโยชน์ที่สำคัญของกิจกรรมนักเรียน พอสรุปได้

ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้และความเพลิดเพลิน
2. สนับสนุนการศึกษาที่นอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
3. ช่วยให้การบริหารโรงเรียนเป็นไปด้วยความสะดวกและเรียบร้อย เพราะ

นักเรียนมีโอกาสปกครองตนเอง

4. ช่วยให้ชุมชนมีโอกาสได้รับความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลินกับกิจกรรม

บางอย่างของนักเรียน

5. ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการกระทำ
6. ช่วยให้นักเรียนมีความรู้สึกมั่นคงทางใจ
7. ส่งเสริมค่านิยมทางสังคม
8. ช่วยสร้างบุคลิกภาพของนักเรียนให้มีลักษณะเป็นผู้นำ
9. ช่วยฝึกความเป็นพลเมืองดี
10. เพิ่มเติมความรู้สาขาวิชาต่าง ๆ ²

¹นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์, เอกสารประกอบคำบรรยายวิชา Student Activity Program (แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 5. (อัครสำเนา)

²วิญญู สาทร, หลักบริหารการศึกษา, หน้า 208.

นัคดา ทิรฎุรศมิ ไค์ถ่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนี้

1. ช่วยให้เด็กได้สำรวจตัวเอง เข้าใจตัวเอง เกี่ยวกับความสนใจ ความถนัดและความสามารถของตน
2. ช่วยให้ครูรู้จักเด็กรายบุคคลดียิ่งขึ้น
3. ช่วยส่งเสริมความสนใจ ความถนัด ความสามารถ ทักษะพิเศษและแนวความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
4. สนองความต้องการของเด็ก
5. ช่วยให้เด็กได้เพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และทักษะ
6. ช่วยสร้างเสริมบุคลิกภาพและพัฒนาการของเด็ก
7. ช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จด้านใดด้านหนึ่ง เกิดความสนใจภูมิใจ
8. ระบายความเครียด นอนคลายข้อบังคับ
9. ส่งเสริมสัมพันธ์ภาพที่ดีในหมู่คณะ ในการอยู่และทำงานด้วยกัน
10. ส่งเสริมศีลธรรมจรรยาและมนุษยสัมพันธ์ในการอยู่และทำงานร่วมกัน
11. ฝึกฝนการดำเนินงานตามแบบประชาธิปไตย
12. เป็นประโยชน์แก่บริการแนะแนว ¹

ประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนจัดขึ้นนั้นมีมากมายหลายชนิด บอจแมน และคนอื่น ๆ (Baughman and Others) ได้แบ่งกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็น 8 ประเภท คือ

1. สภานักเรียน (student council)
2. ชุมนุมหรือชมรม (clubs)
3. วารสาร (publications)
4. การจัดนิทรรศการทางศิลปะต่าง ๆ (art exhibitions)

¹นัคดา ทิรฎุรศมิ, "การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร," ใน คู่มือครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษา, หน้า 78.

5. การแสดงละคร (drama)
6. การแสดงดนตรี (music)
7. การลูกเสือและอนุชาชาติ (the boy scout and the red cross)
8. การทัศนจาร (sight - seeing excursion)¹

นักคา หิริวัตรศมี ได้แบ่งประเภทกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามความมุ่งหมาย เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทที่ฝึกเด็กในด้านกรปกครองและการบริหาร ได้แก่การจัดตั้ง สภานักเรียน กรรมการนักเรียน ฯลฯ

2. ประเภทที่มุ่งให้นักเรียนได้ศึกษากันคว้าเพิ่มเติมหรือฝึกฝนทักษะ ได้แก่ การจัดตั้งชุมนุมต่าง ๆ ซึ่งอาจแบ่งชนิดได้ ดังนี้

- 1) ชุมนุมนักวิชาการ เช่น ชุมนุมภาษาไทย ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ฯลฯ
- 2) ชุมนุมนันทนาการ เช่น ชุมนุมละคร ชุมนุมดนตรี ชุมนุมกีฬา ฯลฯ
- 3) ชุมนุมงานอดิเรกและการใช้เวลาว่างตามความสนใจ เช่น ชุมนุม นักสะสมแสตมป์ ชุมนุมนักหนังสือพิมพ์ ฯลฯ
- 4) ชุมนุมส่งเสริมวัฒนธรรม จริยธรรมและศิลปะประเพณี เช่น ชุมนุม ชาวพุทธ ชุมนุมนักกลอน ฯลฯ

3. ประเภทที่มุ่งให้นักเรียนได้ฝึกวินัย ช่วยตัวเอง ช่วยหมู่คณะ และ - บริการสังคม ได้แก่ กิจกรรมอนุชาชาติ กิจกรรมลูกเสือและกิจกรรมอื่น ๆ²

¹ M. Dale Baughman and others, Administration and Supervision of the Modern Secondary School (New York : Parker Publishing Co., 1969), pp. 185-201.

² นักคา หิริวัตรศมี, "การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร," ใน คู่มือครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษา, หน้า 78.

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สนอง สุวรรณวงศ์ ได้ศึกษาความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการบริหาร การศึกษาประชาบาลในจังหวัดสงขลา พบว่า "ผู้บริหารและครูใหญ่ได้รับการฝึกอบรม ทักษะในการบริหารการศึกษาน้อย...ไม่มีการเตรียมผู้บริหารหรือครูใหญ่ก่อนที่จะ - เข้ารับตำแหน่งหน้าที่การงาน" ¹ ประมวล รัตนวงศ์ ได้วิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านวิชาการได้ผลพอสรุปได้ว่า ครูใหญ่ ปฏิบัติงานด้านนั้นน้อยไป ต้องการให้ครูใหญ่ปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านกิจกรรมทางวิชาการ เช่น การจัดห้องสมุดโรงเรียน ส่วนที่ต้องการปานกลาง ได้แก่ งานด้าน การเรียนการสอน การประชุมครู เพื่อแก้ปัญหาการทำงาน การติดตามผล การสอนของครู ² พงศา งามละเอียก ได้ศึกษาทัศนคติของครูเกี่ยวกับบทบาทของครูใหญ่ ได้ผลว่า ครูใหญ่ปรับปรุงงานวิชาการน้อยไป ครูใหญ่มุ่งไปบริหารกิจการด้านอื่น จนลืม หรือมองข้ามด้านวิชาการไป ³ จากการศึกษาของ เควว เรือง รัตน์ เกี่ยวกับการ - บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า ครูใหญ่และครูหัวหน้าหมวด - วิชาเอาใจใส่ต่องานวิชาการเป็นอย่างดี โดยการแนะนำให้ครูเข้าใจหลักสูตรและ วิธีการสอนที่ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวการสอน จัดทำ -

¹สนอง สุวรรณวงศ์, "ความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ประชาบาล จังหวัดสงขลา." (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการบริหารและวางแผนการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2518), หน้า 105.

²ประมวล รัตนวงศ์, "บทบาททางวิชาการของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนคติของคณะกรรมการการศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการบริหารและวางแผนการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2518), หน้า 62 - 63.

³พงศา งามละเอียก, "การศึกษาความขัดแย้งด้านบทบาทของครูใหญ่ ครู และนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการบริหารและวางแผนการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2518), หน้า 68.

โครงการสอนเป็นรายวิชา จัดให้มีอุปกรณ์การสอนให้มากเพื่อประโยชน์ในการเรียนของนักเรียน จัดครูให้สอนตามความเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถและความถนัด ในการประชุม เปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน ให้ครูมีเสรีภาพ ในการทำข้อทดสอบเพื่อวัดผลการศึกษา อย่างไรก็ตามก็มีปัญหาและอุปสรรคบางประการที่ - เกี่ยวกับงานวิชาการของโรงเรียน คือการจัดการศึกษาของโรงเรียนไม่ช่วยให้เด็กนำ ความรู้ที่ได้รับจากโรงเรียนไปช่วยเพิ่มพูนรายได้ ปรับปรุงอาชีพของผู้ปกครอง ¹ เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สุวิช แก้วเกษ ได้ศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความบกพร่องในด้านการควบคุมการสอน เพราะผู้บริหารมีความเข้าใจ น้อยมากเกี่ยวกับหลักสูตร วิธีสอนทั่วไป และอุปกรณ์การสอน ² วิรัตน์ ศิริบุรณ ได้ศึกษา พบว่า ความบกพร่องในการบริหารวิชาการล้วนเป็นพฤติกรรมที่เป็นหัวใจด้านวิชาการ อาทิเช่น การจัดบริการนิเทศการสอนรายวิชาต่าง ๆ การประชุมปรึกษาในรายวิชาการ ส่งเสริมให้ครูนำเอาวิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้ เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าการบริหาร งานวิชาการขาดทั้งการวางแผนงาน การดำเนินงานตามแผน และการประเมินผล อันเป็น หลักเบื้องต้นของการบริหาร ³

¹การเรือง รัตนิน, "การบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการ - บริหารและวางแผนการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2518), หน้า 69 - 70.

²สุวิช แก้วเกษ, "การบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการบริหารและวางแผนการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2518), หน้า 70.

³วิรัตน์ ศิริบุรณ, "การศึกษาสมรรถภาพการบริหารของครูใหญ่โรงเรียน มัธยมศึกษา เขตการศึกษา 11" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการบริหาร และวางแผนการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2517), หน้า 60.

เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาล บัญชา ภาชัยเทพ ได้ศึกษาจากตัวอย่างประชากรในภาคเหนือ พบว่า งานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล ในภาคเหนือมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ดีแล้ว แต่มีบางอย่างที่ต้องปรับปรุงคือ การนิเทศ - การศึกษา การกระตุ้นให้บุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบมาร่วมปรับปรุงงานวิชาการ ครูต้องสอน ไม่ตรงกับความถนัดของตนเอง การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีน้อย และอุปกรณ์การสอน ยังไม่เพียงพอ ¹ ในเรื่องเดียวกันนี้ คุณิต บุญยากร ได้ศึกษาจากตัวอย่างประชากร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ครูใหญ่และครูหัวหน้าหมวดวิชาเอาใจใส่ต่องาน - วิชาการของโรงเรียนเป็นอย่างดี ใค้ดูแล แนะนำ ช่วยเหลือให้ครูเข้าใจหลักสูตรและ วิธีการสอนที่ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ จัดครูเข้าสอนได้ตรงกับความรู้ความสามารถ ส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอยู่เสมอ ² ปรีดา เชื้อตระกูล ได้ศึกษาเรื่อง - เดียวกันเฉพาะในภาคกลาง พบว่า ผู้บริหารมีความเข้าใจเรื่องหลักสูตรเป็นอย่างดี เกี่ยวกับประโยชน์ที่เด็กได้รับจากการเรียนในโรงเรียนนั้นอยู่ในระดับปานกลาง เกี่ยวกับ การนิเทศการสอนของครูใหญ่ กลุ่มนักวิชาการเห็นว่าครูใหญ่อยู่ในระดับปานกลางแต่ ครูใหญ่เห็นว่าปฏิบัติงานคานอยู่ในระดับมาก ครูมีเสรีภาพในการออกข้อทดสอบ และ ศึกษาพิเศษให้ความช่วยเหลือโรงเรียนน้อย ³ รังษี มหาขันธ์ ได้ศึกษาจากตัวอย่าง ประชากรในภาคใต้ พบว่า งานบริหารการศึกษาคานวิชาการ โรงเรียนเทศบาล

¹ บัญชา ภาชัยเทพ, "งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด เทศบาล ในภาคเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 133 - 134.

² คุณิต บุญยากร, "งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด เทศบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชา บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 146.

³ ปรีดา เชื้อตระกูล, "งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคกลาง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 197.

ในภาคใต้ให้ความสำคัญเป็นอันดับ 3 รองลงมาจากค่านิยมบุคลากรและบุคลากร พฤติกรรมการฝึกอบรมครูค่านิยมวิชาการได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก ครูใหญ่จัดประชุมครูเพื่อขอความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน ครูใหญ่แนะนำครูในโรงเรียนในค่านิยมการเรียนการสอน ครูมีเสรีภาพในการจัดทำข้อทดสอบ โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอยู่ในระดับน้อย เช่นเดียวกับอุปกรณ์การสอนที่ยังไม่เพียงพอ ครูในโรงเรียนได้รับความช่วยเหลือจากหัวหน้าหมวดวิชาน้อยเกินไป¹

พินิจ สุจริตธรรม ได้ศึกษาเกี่ยวกับงานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคเหนือ เฉพาะงานวิชาการนั้น โรงเรียนปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ที่หึ่งตามความคิดเห็นของประชาชน ผู้บริหารและนักวิชาการ แต่ในค่านิมนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ของนักเรียนยังไม่ได้ผลตามจุดหมายที่ตั้งไว้ โรงเรียนไม่ได้รับความช่วยเหลือค่านิยมวิชาการจากศึกษานิเทศก์ ศึกษานิเทศก์หรือศึกษานิเทศก์จังหวัดเท่าที่ควร²

สำหรับงานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด สุพรรณ จันทร์คุณา ได้ศึกษาจากตัวอย่างประชากรในภาคเหนือ ปรากฏว่าผู้บริหารการศึกษาทั้งที่ประจำในโรงเรียนและนอกโรงเรียนเห็นว่าครูใหญ่ปฏิบัติงานด้านวิชาการอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ส่วนศึกษานิเทศก์และวิทยากรของส่วนการศึกษา รวมทั้งครูในโรงเรียนเห็นว่าครูใหญ่ปฏิบัติงานด้านนี้อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย³ สำหรับคง โพธิ์บัณฑิต ได้ศึกษาเรื่องเดียวกันนี้จากตัวอย่างประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹รังษิ มหาชันธ, "งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคใต้" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 78.

²พินิจ สุจริตธรรม, "งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 69.

³สุพรรณ จันทร์คุณา, "งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 213.

พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบเก่า ๆ ยึดหนังสือเรียนเป็นคู่มือ เป็นหลักสูตร และเป็นอุปสรรคไปด้วย การจัดทำโครงการสอนรายวิชาและการจัดทำขอทดสอบนั้น อำเภอยังมีบทบาทอยู่มาก โรงเรียนมีส่วนร่วมโดยผ่านทางกลุ่มโรงเรียนระดับเล็กน่อยเท่านั้น ปัญหาสำคัญคืออัตรากำลังครูไม่เพียงพอ การที่ครูใช้เวลาราชการไปศึกษาต่อภาคค่ำ และการที่ครูถูกยืมตัวไปช่วยราชการ โรงเรียนไม่ได้รับการเอาใจใส่ช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์¹ จันทรานี สงวนนาม ได้ศึกษาเรื่องเดียวกันจากตัวอย่างประชากรในภาคกลาง ได้ผลว่าโรงเรียนประถมศึกษาเกินกว่าครึ่งหนึ่งปฏิบัติงานวิชาการในระดับค่อนข้างมากและมีปัญหาน้อยที่สุดในการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตามก็ยังมีโรงเรียนอีกจำนวนหนึ่งปฏิบัติงานวิชาการไม่ได้เต็มที่และมีปัญหาสำคัญคือ ครูมีวุฒิค่า ชาคแคลนครู ครูไม่ตั้งใจทำงาน และศึกษานิเทศก์ช่วยเหลือทางด้านวิชาการน้อยไป² ส่วนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคใต้ จากการศึกษาของ สมัคร หนูไพโรจน์ พบว่าครูใหญ่มีความสนใจด้านการเรียนการสอน ให้ความช่วยเหลือแนะนำครูด้านวิชาการ และมุ่งที่จะปรับปรุงสภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนให้ดีขึ้น ส่วนในด้านการจัดทำโครงการสอน โรงเรียนไม่ค่อยได้จัดทำ แสดงว่าครูใหญ่ไม่ได้คำนึงถึงความสำคัญ ของเรื่องนี้ วิธีสอนของครูยังเหมือนเดิม อุปสรรคการสอนมีไม่เพียงพอ ครูไม่ค่อยได้รับการอบรมทางวิชาการ ฉะนั้น การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแนวการสอนจึงมีน้อยที่สุด³

¹คง โปธิบัณฑิต, "งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 197.

²จันทรานี สงวนนาม, "งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคกลาง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 177.

³สมัคร หนูไพโรจน์, "งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคใต้" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 199.